



Demokratiniai rinkimai ir jų sistemos

V. Nekrošius

Rinkimai

- Demokratinė valstybė negali išlikti, jeigu jos piliečiams nustoja rūpėti demokratijos apsauga (Ernst – Wolfgang Boeckenfoerd).

Rinkimai

- Rinkimai – viena iš formų, kurios pagalba piliečiai demokratinėje valstybėje valdo savo šalį.
- Konstitucijos 33 straipsnio 1 dalis:
- *„Piliečiai turi teisę dalyvauti valdant savo šalį, tiek tiesiogiai, tiek per demokratiškai išrinktus atstovus...“*
- Konstitucijos 34 straipsnio 1 dalis:
- *„Piliečiai, kuriems rinkimų dieną yra sukakę 18 metų, turi rinkimų teisę.“*

Rinkimai

- Laikoma, kad rinkimai yra sąžiningi ir atitinkantys demokratinės valstybės standartus, jeigu jie yra:
 - - Visuotiniai;
 - - Tiesioginiai;
 - - Lygūs;
 - - Laisvi;
 - - Slapti.

Rinkimai

- Egzistuojančios rinkimų sistemos:
 - - MAŽORITARINĖ;
 - - PROPORCINĖ;
 - - MIŠRI.

Rinkimai

- **Mažoritarinė sistema** – išrinktu yra laikomas toks kandidatas, kuris surinko daugiau balsų negu kiekvienas jo varžovas atskirai.
- Dažniausiai balsuojama už atskirus asmenis, o ne už partijų sąrašus.
- Privalumai:
 - - užmezga artimesnį rinkėjo ir parlamento narių ryšį;
 - - ši sistema suteikia galimybę formuoti stabilią vyriausybę
- Kt.

Rinkimai

- Proporcinė rinkimų sistema – dažniausiai yra balsuojama už partijų sąrašus. Tokiu būdu gana tiksliai yra išreiškiama rinkėjų valia, nes mandatų skaičius yra paskirstomas proporcingai pagal gautus balsus.
- Austrija, Lenkija, Estija, Belgija, Skandinavijos valstybės ir kt.
- Trūkumai:
 - - Žmonės nori balsuoti už asmenybes, kurių partijų sąrašuose neretai pasigenda;
 - - dingsta rinkėjų, kurie balsavo už nepatekusias partijas, balsai.

Rinkimai

- Mišrioji rinkimų sistema – būdingas proporcinės ir mažoritarinės sistemų derinimas (Lietuva 71 mažoritarinė, 70 – proporcinė; Vokietija).

RINKIMŲ SISTEMOS

- Apie artėjančius rinkimus.....

PREZIDENTAS

- Vertinant Respublikos Prezidento – valstybės vadovo konstitucinį teisinį statusą pabrėžtina, kad šis statusas – tai ne vien Respublikos Prezidentui Konstitucijoje *expresis verbis* nustatytų įgaliojimų suma. Respublikos Prezidentas, kaip Tautos tiesiogiai renkamas valstybės vadovas, simbolizuoja Lietuvos valstybę, jos visuomenės vertybes ir personifikuoja Lietuvos Respubliką tarptautiniuose santykiuose (2004 05 25 d. KT nutarimas).

PREZIDENTAS

- Lietuvos valstybės konstitucinei santvarkai yra būdingas dualistinės vykdomosios valdžios modelis: vykdomąją valdžią Lietuvoje vykdo Respublikos Prezidentas - valstybės vadovas bei Vyriausybė (2004 12 13 d. KT nutarimas).

PREZIDENTAS

- Konstitucijos 77 str.
- Respublikos Prezidentas yra valstybės vadovas.
- Jis atstovauja Lietuvos valstybei ir daro visa, kas jam pavesta Konstitucijos ir įstatymų.
- Respublikos Prezidentu g.b. renkamas Lietuvos pilietis pagal kilmę, ne mažiau kaip trejus pastaruosius metus gyvenęs Lietuvoje, jeigu jam iki rinkimų dienos yra sueję ne mažiau kaip keturiasdešimt metų ir jeigu jis g.b. renkamas Seimo nariu.
- Respublikos Prezidentą renka Lietuvos Respublikos piliečiai penkeriems metams, remdamiesi visuotine, lygia ir tiesiogine rinkimų teise, slaptu balsavimu.

Tas pats asmuo Respublikos Prezidentu gali būti renkamas ne daugiau kaip du kartus iš eilės (Konstitucijos 78 straipsnis).

PREZIDENTAS

- Konstitucijos 83 straipsnis

Asmuo, išrinktas Respublikos Prezidentu, turi sustabdyti savo veiklą politinėse partijose ir politinėse organizacijose iki naujos Respublikos Prezidento rinkimų kampanijos pradžios.

- Kompetencija Konstitucijos 84 str.

SEIMAS

- Pagal Konstituciją (55 str.) tik Seimas yra Tautos atstovybė, per kurią Tauta vykdo aukščiausią suverenią galią. Pagal Konstituciją negali būti ir nėra priešpriešos tarp Tautos ir jos atstovybės – Seimo: Seimas įgyvendina tuos įgaliojimus, kuriuos jam Tauta nustatė savo priimtoje Konstitucijoje.

SEIMAS

- Seimą sudaro 141 Seimo narys, kurie yra renkami pagal mišrią rinkimų sistemą – 71 Seimo narys yra renkamas vienmandatėse rinkimų apygardose (mažoritarinė rinkimų sistema), 70 – daugiamandatėje rinkimų apygardoje (proporcinė rinkimų sistema).
- Kadencijos trukmė - 4 metai.
- Rinkimų teisę turi kiekvienas LR pilietis, kuris rinkimų dieną yra sukakęs 18 m. amžiaus.
- Renkamas g.b. LR pilietis, kuris nesusijęs priesaika ar pasižadėjimu užsienio valstybei ir rinkimų dienai yra ne jaunesnis kaip 21 metų bei nuolat gyvena Lietuvoje. Negali būti renkami nebaigę atlikti bausmės bei neveiksnūs (Konstitucijos 56 straipsnis).

SEIMAS

- Laisvo mandato esmė – Tautos atstovo laisvė įgyvendinti jam suteiktas teises ir pareigas nevaržant šios laisvės rinkėjų priesakais, jį iškėlusių partijų ar organizacijų politiniais reikalavimais, nepripažįstant teisės atšaukti Seimo narį.

SEIMAS

- Konstitucinis visų Seimo narių statusas yra vienodas, nepaisant to pagal kurią rinkimų sistemą jie yra išrinkti. Tai reiškia, kad visi Seimo nariai turi turėti vienodas galimybes dalyvauti Seimo darbe (KT 2012 lapkričio 10 d. išvada).

EP Rinkimai

- Lietuvoje renkami 11 narių
- Kodėl svarbu?

Referendumas

- Konstitucinio teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas. Pilietybės **reikšmė**:
- *tik Lietuvos Respublikos piliečiai, t. y. valstybinė bendruomenė – pilietinė Tauta, turi teisę kurti Lietuvos valstybę, t. y. tik piliečiai turi teisę spręsti, kokia turi būti Lietuvos valstybė, nustatyti Lietuvos valstybės konstitucinę santvarką, valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų sąrangą, asmens ir valstybės teisinių santykių pagrindus, šalies ūkio sistemą ir pan. Įgyvendindami piliečių teises ir laisves, piliečiai dalyvauja vykdamant Tautos suverenitetą (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas).*

REFERENDUMAS

- Tas pats nutarimas apie dvigubą pilietybę:
- *Konstitucijos 12 straipsnio nuostata, jog asmuo gali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės piliečiu tik atskirais įstatymo nustatytais atvejais, reiškia, kad tokie įstatymo nustatyti atvejai gali būti tik labai reti (atskiri), kad dvigubos pilietybės atvejai turi būti ypač reti – išimtiniai, kad pagal Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį dvigubos pilietybės atvejai būtų ne ypač retos išimtys, bet paplitęs reiškinys. Pagal Konstituciją negalimas ir toks įstatymo nuostata, įtvirtinančių galimybę tuo pat metu būti Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės piliečiu, plečiamasis aiškinimas, pagal kurį dviguba pilietybė būtų ne atskiros, ypač retos išimtys, bet paplitęs reiškinys.*

REFERENDUMAS

- Kodėl šiai problemai išspręsti yra būtinas referendumas? Kad pakeistume esamą griežtą tvarką, būtina keisti Konstitucijos 12 straipsnį, kuris yra pirmajame Konstitucijos skyriuje. Tuo tarpu Konstitucijos 148 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad šis Konstitucijos skirsnis gali būti keičiamas tik referendumu. Tad kelias vienas ir jokių kitų galimybių nėra.

REFERENDUMAS

REFERENDUMAS

- Siūloma formuluotė 2024-05-12 referendumui:
- 2024-05-12 kartu su Prezidento rinkimų pirmuoju turu vyks ir referendumas dėl Konstitucijos pataisos, kuria būtų palengvinamas dvigubos pilietybės įgijimas. Konstitucijos 12 str. pataisoje siūloma numatyti, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo ir praradimo tvarką nustato Konstitucinis įstatymas. Konstitucinio įstatymo statusas reiškia, kad jį Seimas priima ir keičia ne mažesne nei pusės Seimo narių balsų dauguma („už“ turi pasisakyti ne mažiau nei 71 Seimo narys).
- ***„Lietuvos Respublikos pilietybė įgyjama gimstant ir kitais konstitucinio įstatymo nustatytais pagrindais ir tvarka. Konstitucinis įstatymas taip pat nustato Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo pagrindus ir tvarką.“***

- AČIŪ, KAD NEUŽMIGOTE 😊